

معاونت برنامه ریزی،
پژوهش و فناوری
اطلاعات
دفتر پژوهش و آموزش

فراخوان پیشنهاده برای طرح‌های پژوهشی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

مطالعه و تدوین نظام‌نامه ساخت و بهسازی کتابخانه‌های عمومی

مهلت ارسال پیشنهاده

۱۵ آذرماه ۱۳۹۷

فهرست

۲.....	معرفی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور
۳.....	عنوان مسئله: نظام‌نامه ساخت
۳.....	شرح مسئله
۳.....	هدف‌ها
۳.....	قلمرو پژوهش
۳.....	نتایج و خروجی‌های مورد انتظار
۴.....	کمیته‌های الزامی برای طرح پژوهشی پیشنهادی
۴.....	ویژگی‌های تخصصی پژوهشگران (علاوه بر تجربه)
۴.....	معیارهای ارزیابی پیشنهاد
۵.....	تاریخ‌ها و جدول زمانی
۵.....	سقف اعتبار
۶.....	شیوه ارسال پیشنهاد
۶.....	راه‌های ارتباطی

باسمه تعالی

در پرتو خرد و ملتزم به اسناد بالادستی و برنامه‌های توسعه ملی، با استناد به «ماده ۵۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت» و دستورالعمل اجرایی آن (با نظارت دبیرخانه شورای عالی عتف و از طریق سامانه سمات)، «نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» برای پاسخ به نیازهای پژوهشی کتابخانه‌های عمومی (مطابق با اولویت‌های اعلام‌شده) از دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی و پژوهشگران درخواست می‌کند با رویکرد کاربردی به مسئله ذیل نظر کنند و با ارسال پیشنهاد یاریگر بهبود فرایند، ارتقای خدمت و توسعه دانش‌بنیان کتابخانه‌های عمومی میهن باشند.

معرفی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور

نهاد (متشکل از ارکان هیأت‌امنا^۱، دبیرکل، انجمن‌های استان و شهرستان، و دبیرخانه هیأت‌امنا) کتابخانه‌های عمومی کشور بر اساس «قانون تأسیس و نحوه اداره کتابخانه‌های عمومی» (مصوب ۱۳۸۲) متولی ساخت، تجهیز، بازسازی، توسعه کتابخانه‌های عمومی و مدیریت و نظارت بر اداره آنهاست که به عنوان نهادی فرهنگی (عمومی غیردولتی)، با هدف برآوردن نیاز اطلاعاتی، علمی، آموزشی، فراغت و تفریح فرهنگی عموم جامعه ساکن در ایران (فارغ از ملیت و قومیت، نژاد، مذهب، جنسیت، زبان، سن یا طبقه اجتماعی) به ارائه خدمات کتابداری و اطلاع‌رسانی به ایشان می‌پردازد. بر اساس این قانون، غیر از کتابخانه‌هایی که در تبصره ۲ ماده ۱۱ استثنا شده‌اند^۲، هر کتابخانه‌ای که به عنوان «کتابخانه عمومی» در ایران عزیز فعالیت می‌کند، باید زیر نظر نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و مطابق با این قانون اداره شود.

اینک نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور برخوردار از شبکه ۳۴۴۵ کتابخانه عمومی (شامل ۲۴۹۹ کتابخانه نهادی، ۹۲۳ کتابخانه مشارکتی^۳، ۲۳ کتابخانه مستقل^۴) با ۳۷۰۵۱۰۰۵۹۶ نسخه کتاب در زیربنای ۱۰۳۴۰۰۵۶۱ متر مربع و بیش از ۷۰۰۰ همکار (بالغ بر ۵۲۰۰ کتابدار) در ستاد مرکزی^۵، ۳۱ ستاد استانی و کتابخانه‌های عمومی شهری، روستایی و سیار است که به بیش از دو میلیون عضو خدمت می‌کند و مبتنی بر اهداف، سیاست‌ها و برنامه راهبردی خود باید این خدمات را در کیفیت و کمیت، تا ده‌ها برابر امروز گسترش دهد.

^۱ ترکیب هیأت امنای کتابخانه‌های عمومی، بر اساس ماده ۲ قانون: وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی (رئیس هیئت امناء)، رئیس شورای عالی استان‌ها، معاون ذی‌ربط از سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، یک عضو از کمیسیون فرهنگی به پیشنهاد آن کمیسیون و تصویب مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر، رئیس کتابخانه ملی ایران، و پنج نفر از صاحب‌نظران و شخصیت‌های علمی فرهنگی کشور که حداقل دو نفر آنان را بانوان تشکیل دهند. این اعضا به پیشنهاد وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و با حکم رئیس‌جمهور برای مدت چهارسال انتخاب می‌شوند و یک نفر از آنان به انتخاب وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی به عنوان دبیرکل هیئت امناء مسئولیت اداره امور دبیرخانه را به عهده خواهد داشت.

^۲ هشت استثناء این قانون، که از ضوابط و مقررات خاص خود تبعیت می‌کنند، عبارتند از: کتابخانه ملی، کتابخانه‌های آستان قدس رضوی، کتابخانه آستان حضرت معصومه (س)، کتابخانه آستان حضرت عبدالعظیم (ع)، کتابخانه آستان احمدین موسی (ع)، کتابخانه آیت‌الله‌العظمی مرعشی نجفی، کتابخانه مجلس شورای اسلامی و کتابخانه‌های وقفی (تابع وقف‌نامه).

^۳ با مالکیت یا مدیریت افراد، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی و غیردولتی که طبق ضوابط شیوه‌نامه «تأسیس کتابخانه‌های عمومی ... تحت نظارت نهاد» تأسیس و اداره می‌شوند.

^۴ با مالکیت یا مدیریت مؤسسان یا مدیران مسئول (حقیقی و حقوقی) که با مشارکت نهاد در تأمین منابع کتابخانه‌ای، نرم‌افزار، تجهیزات، خدمات آموزشی کتابداری و ... تأسیس و اداره می‌شوند.

^۵ ستاد یا دبیرخانه مرکزی متشکل است از: ۱. دبیرکل، مشاوران، هسته گزینش، دفتر ارزیابی عملکرد و بازرسی، چهار اداره کل تحت نظر دبیرکل (امور مجلس و استان‌ها، امور عمرانی، حراست، روابط عمومی و امور بین‌الملل)؛ ۲. معاونت توسعه کتابخانه‌ها و ترویج کتاب‌خوانی (سه اداره کل: توسعه کتابخانه‌ها و مشارکت‌ها، تأمین منابع، ترویج کتاب‌خوانی و امور فرهنگی)؛ ۳. برنامه‌ریزی (سه دفتر: برنامه‌ریزی، پژوهش، فناوری اطلاعات)؛ ۴. معاونت اداری و مالی (دو اداره کل: منابع انسانی و پشتیبانی، امور مالی و ذی‌حسابی؛ و دو دفتر: بودجه و بهبود مدیریت، امور حقوقی).

عنوان مسئله: نظام‌نامه ساخت

تدوین اختصاصی «نظام‌نامه ساخت» با بهره‌گیری از نظام‌نامه‌های مرجع، استانداردها، آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌ها موجب ساماندهی به فعالیت‌های عمرانی و نظم بخشیدن به عملکرد این حوزه می‌شود و به بهسازی و نگهداشت بهینه ساختمان‌های موجود کمک می‌کند. نظام‌نامه در سازمان‌هایی که واحدهای متعددی دارند، وحدت رویه را در طراحی فضاها و سازه‌ها و ایمنی آنها را تأمین می‌کند؛ به عنوان نمونه‌ای بارز، وزارت آموزش و پرورش را می‌توان نام برد که از دهه ۸۰ از طریق «سازمان نوسازی، تعمیر و تجهیز مدارس» به این موضوع پرداخته است.

شرح مسئله

نهاد به عنوان سازمانی با واحدهای متعدد کتابخانه‌ای که سالانه حدود ۱۰۰ واحد نیز به آن افزوده می‌شود، به‌رغم اقدامات مهم در زمینه عمرانی، همچنان نیازمند یک نظام‌نامه مدون در حیطه سازه، معماری، تأسیسات و ایمنی با ملاحظات اختصاصی مرتبط با کارویژه و خدمات کتابخانه‌ای در اقلیم‌های متنوع و متناسب با فرهنگ و تمدن ایران اسلامی است. عامل محدودکننده، فقدان عاملیت یا عاملیت محدود نهاد در ساخت است؛ امری که عمده‌تاً از طریق سازمان مجری وزارت راه و شهرسازی یا نیکوکاران کتابخانه ساز صورت می‌پذیرد و به‌لحاظ کتابخانه‌ای و مراجعان کتابخانه، چندان مطلوب نیست. فقدان الگو و نظام‌نامه مناسب، راه را هم برای اصلاح، هم برای بهره‌برداری و بهسازی مسدود کرده و نیاز به چاره را دوچندان ساخته است.

هدف‌ها

- بررسی اجمالی وضعیت کنونی و شناسایی فضاهای الزامی و مرجع یک کتابخانه عمومی؛
- تبیین الزامات سازه‌ای؛
- تبیین کالبد معماری؛
- توصیف و تبیین فضاهای کتابخانه از جنبه‌های مختلف کارکردی و معماری داخلی، چیش تجهیزات، دسترسی‌ها، نور، ایمنی و ...؛
- دخیل کردن تمامی ویژگی‌های ملی و اقلیمی (منطقه‌ای) در ساخت کتابخانه عمومی.

قلمرو پژوهش

سراسر کشور، با در نظر گرفتن ویژگی‌های اقلیمی و بومی.

نتایج و خروجی‌های موردانتظار

- گزارش مروری پژوهش‌های پیشین در رابطه با ساختمان و فضا کتابخانه‌های عمومی؛
- نظام‌نامه ساخت و بهسازی، مشتمل بر سرفصل‌های ذیل و کاربرگ‌های مربوط:
 - اصول معماری فضاهای بسته و باز برای کتابخانه‌های عمومی؛
 - ملاحظات اقلیمی (کوهستانی، گرم و خشک و معتدل)؛

- دستورالعمل‌های ایمنی؛
- ضوابط الزامی برای خدمات به گروه‌های خاص (معلولان، سالمندان و ...)
- نکات فنی در زمینه سازه؛
- دستورالعمل‌های نگهداری و بهسازی؛
- تأسیسات الکتریکی و مکانیکی.

کمیته‌های الزامی طرح پژوهشی پیشنهادی

۱. مقدمه: پیشنهاددهنده باید شناخت و تحلیل خود از مسئله را به شکل علمی به بحث بگذارد و همین‌طور هدف‌ها و پرسش‌ها را به شکل عینی و جزئی مشخص نماید؛
۲. روش‌شناسی: به طور مفصل و مستند مراحل پژوهش، شیوه‌های گردآوری و تحلیل داده، تکنیک‌ها و روش‌های پژوهشی مورد استفاده برای دستیابی به هدف‌ها توضیح داده شود؛
۳. شرح خدمات و محصول: محتوای خروجی هر مرحله (فاز) مشخص گردد. همچنین قالب یا قالب‌های ارائه هر کدام اعلام شود؛
۴. زمان‌بندی و ساختار شکست کار (WBS)؛
۵. بودجه مورد نیاز برای هر مرحله و بودجه نهایی (بودجه‌ریزی بر مبنای شکست کار و به تفکیک سرفصل‌های هزینه‌ای)؛
۶. معرفی گروه پژوهشی به همراه کارنامک (رزومه) افراد گروه، به گونه‌ای که بتواند توانمندی‌ها، تجربه مرتبط با موضوع و مسئله، همچنین اعتبار آنان را در زمینه این فراخوان بازتاب دهد (در قالب پیوست).

ویژگی‌های تخصصی پژوهشگران (علاوه بر تجربه)

ردیف	تخصص	مقطع تحصیلی
۱	مهندسی عمران - سازه	دکتری
۲	مهندسی معماری - داخلی	دکتری
۳	علم اطلاعات و دانش‌شناسی	دکتری

معیارهای ارزیابی پیشنهاد

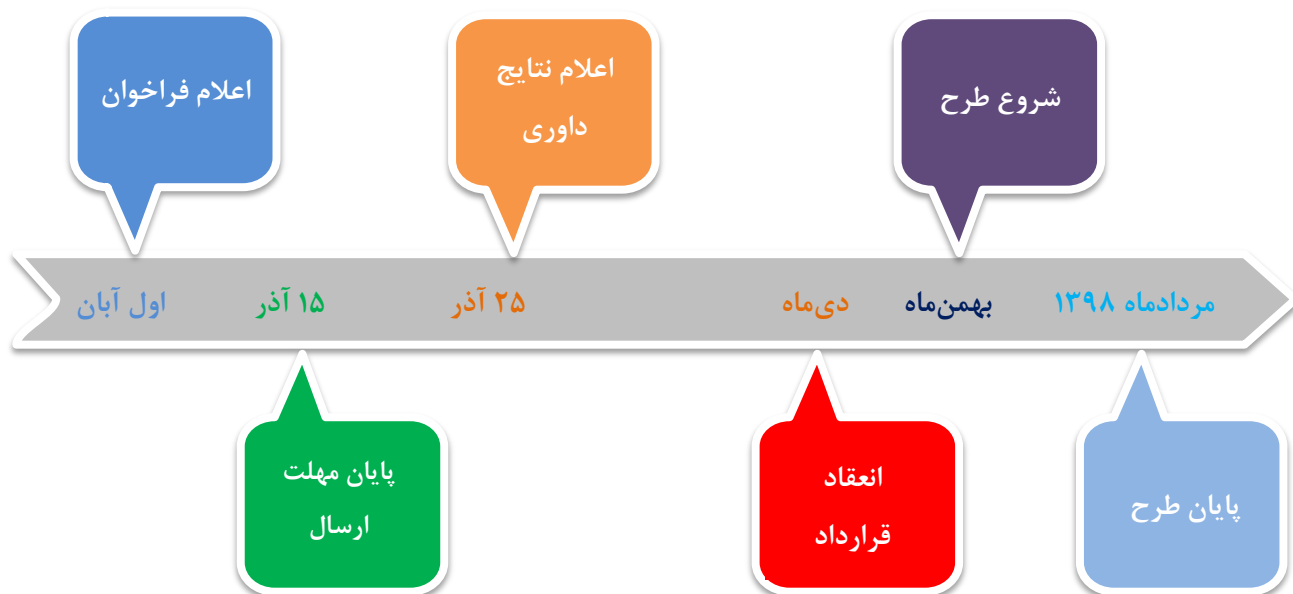
- چگونگی تبیین مسئله پژوهش و تحلیل آن؛
- فرایند و جزئیات روش‌شناختی متناسب با پژوهش؛
- تطابق با نیاز و مسئله موضوع فراخوان (سازگاری با کاربری‌های کتابخانه عمومی و نیاز مخاطبان و نهاد؛ و متناسب بودن با امکانات)؛
- تناسب هزینه‌ها با کارهای پژوهشی و اجرایی؛
- تجربه کار در زمینه مشابه؛
- تخصص گروه پژوهشی و احراز توانمندی و شایستگی در موضوع.

▪ مبتنی بر تبصره ۱ ماده ۶ دستورالعمل اجرایی قانون، معاونت‌های پژوهشی دانشکده‌ها، دانشگاه‌ها و مراکز دانش‌بنیان، در صورت مقبولیت پیشنهاد در ارزیابی و کسب اطمینان از پشتیبانی علمی، نظارت اجرایی و ضمانت مرکز دانشگاهی، در شرایط مشابه کیفی و مالی، دارای اولویت خواهند بود. همچنین بر اساس سیاست تخصیص نامتمرکز بودجه ملی و در پیروی از راهبردهای عدالت‌محور، در شرایط مشابه میان دانشگاهیان و پژوهشگران استان‌ها و مراکز پژوهشی تهران، پیشنهادها استانی برگزیده خواهد شد.

تاریخ‌ها و جدول زمانه

برای انجام این طرح حداکثر ۶ ماه در نظر گرفته شده است؛ طبق برنامه زمانی و تاریخ‌های مهم ذیل:

- اول آبان: انتشار فراخوان؛
- ۱۵ آذر: آخرین مهلت ارسال پیشنهاد؛
- ۲۵ آذر: اعلام نتایج داوری پیشنهادها؛
- دی - بهمن: ثبت در سامانه سمات ملی و انعقاد قرارداد در صورت تأیید و دریافت شناسه رهگیری؛
- دهه سوم بهمن‌ماه: آغاز طرح
- مردادماه ۱۳۹۸: پایان طرح.

سقف اعتبار

با مراعات تناسب هزینه و حجم کار پژوهشی و میزان همکاری گروهی و جلب مشارکت علمی دانشگاهیان و حرفه‌مندان دانشور و ...، همچنین تقید به اقتصاد ملی پژوهش و پرهیز از هزینه‌های گزاف، سنجش و تقویم نهایی هزینه‌های طرح‌ها بر اساس پیشنهاد صورت می‌پذیرد. با این حال، سقف اعتبار مالی این طرح ۴۰۰ میلیون ریال در نظر گرفته شده است؛ طبعاً در شرایط مشابه کیفی، اولویت با پیشنهادهای کم‌هزینه‌تر خواهد بود.

شیوه ارسال پیشنهاد

پیشنهاد و مستندات و پیوست‌های آن باید در دست‌کم در دو قالب ورد و پی.دی.اف از طریق «سامانه مدیریت طرح‌های پژوهشی نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور» به نشانی ذیل فرستاده شود و شناسه موقت رهگیری دریافت کند:

www.rpm.iranpl.ir

*** راهنمای ارسال طرح بر وب‌گاه سامانه قرار داده شده است ***

راه‌های ارتباطی

پیشنهاددهندگان ارجمند برای پاسخ به پرسش‌ها، دریافت اطلاعات تکمیلی یا رفع ابهام احتمالی با رایانامه ذیل مکاتبه فرمایند:

research@iranpl.ir

همچنین کارشناسان گروه پژوهش مهیای پاسخگویی به تماس تلفنی یا مکاتبه‌ای پژوهشگران گرامی اند:

۰۲۱-۸۸۹۲۵۷۹۰

تهران، میدان فاطمی، خیابان جویبار، کوچه شهید نوربخش، شماره ۳۱، طبقه دوم، دفتر پژوهش و آموزش نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، گروه پژوهش.